

**Länsstyrelsen
Värmland**

miljöenheten
Eva Rudander

BESLUT

1 (10)

1998-11-11

231-2879-98

NATURRESERVATET KESEBOTTEN

ÅRJÄNGS KOMMUN VÄRMLANDS LÄN

**BESLUT OM INRÄTTANDE AV NATURRESERVATET
KESEBOTTEN, ÅRJÄNGS KOMMUN, VÄRMLANDS LÄN**

Innehåll

	sid.
Uppgifter om naturreservatet	3
Länsstyrelsens beslut	3
Länsstyrelsens beslut enligt 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641)	3
Ändamålet med naturreservatet	3
A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen (om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet)	3
B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen (om skyldighet att tåla visst intrång)	4
C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen (om regler för allmänheten)	4
D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen (om naturvårdsförvaltningen)	5
Grund för beslut	6
Beskrivning av ”storområdet”	6
Beskrivning av naturreservatet	6
Bakgrund och ärendets beredning	7
Motiv till skydd	8
Hur man överklagar	9
Sändlista	9

BILAGOR:

1. Översiktskarta, skala 1:50 000
2. Beslutskarta, skala 1:10 000
3. Skötselplan
 - 3.1. Karta över skötselområden, skala 1:10 000.
 - 3.2. Ekonomisk utredning
4. Förteckning över fastigheter och fastighetsägare
5. Artlista
6. Registeruppgifter
7. Hur man överklagar

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Kesebotten
Kommun:	Årjäng
Fastigheter och fastighetsägare:	Se bilaga 4
Läge:	Ca 12 km NNV Karlanda kyrka. Vid sjöarna Mögsjön och Yxnetjärn.
Karta:	Topografiska kartbladet 11B SV/SO Ekonomiska kartbladet 11B 2g och 11B 2h
Areal:	Ca 192 ha (landareal)
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) att förklara det område som avgränsas, med innerkanten av en grov punkt-streckad linje på bifogad karta (bilaga 2), som naturreservat.

Naturreservatet namn skall vara *Kesebotten*.

Ändamålet med naturreservatet är att bevara ett exempel på skogslandskapets mångfald av biotoper, arter och genetiska variationer inom arter genom att bevara en sydlig utlöpare av taigan i form av en lövbränna i sent successionsstadium med inslag av sumpskog, våtmarker och lövträdsrika bergbranter samt att utveckla kringliggande skogsmark till naturskogsliknande förhållanden. Det innebär att en gynnsam livsmiljö för arter knutna till dessa miljöer bibehålls, i sammanhanget är död ved och gamla lövträd mycket viktiga inslag. Vidare innebär det att branden åter införs som föryngrare av skogen och nyskapare av död ved för att gynna arter knutna till nydöda brända träd, död ved och bränd mark. Att restaurera till naturskogsliknande förhållanden innebär också att förrådet av död ved i alla former skall ökas liksom andelen gamla träd och grova träd samt att en utveckling av flerskiktade och olikåldriga bestånd med luckor i krontaket skall gynnas. Skyddet av området är viktigt för att nå framgång med att bevara och restaurera västlig taiga på landskapsnivå.

Området ska i den mån det inte strider mot bevarandeintressena utnyttjas för vetenskapliga studier och naturupplevelser.

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter ska gälla.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheter inom naturreservatet _____

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt och annan verksamhet som förändrar områdets topografi, ytformer, marktäckelse eller dräneringsförhållanden, som att gräva, spränga, borra, schakta, utfylla, tippa, dika, rensa diken, dämna, plöja eller utföra annan markberedning,
2. anlägga väg, led eller spång,
3. anordna upplag,
4. uppföra byggnad, mast, antenn eller annan anläggning,
5. anlägga mark- eller luftledning,
6. uppföra stängsel eller annan hägnad,
7. upplåta mark- eller vattenområde för verksamhet som kan medföra föroreningar, slitage på mark och växtlighet eller störa djurlivet,
8. sprida bekämpningsmedel, kalk, andra mineralämnen eller gödselmedel,
9. inplantera djur- eller växtart,
10. bedriva jakt utom på älg, rådjur, räv och hare, och att röja pass, utföra viltvårdande åtgärder eller utfodring,
11. bedriva skogsbruk, inklusive täkt av ved.

Föreskrifterna skall inte utgöra hinder för naturvårdsförvaltaren att i överensstämmelse med fastställd skötselplan, utföra naturvårdsinriktade åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om markägarens och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägaren och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet.

1. Gränsmarkering, vägvisning och information om reservatet.
2. Anläggning och markering av en vandringsled genom reservatet.
3. Naturvårdsinriktade skötselåtgärder på skogsmarken t ex bränning, randbarkning och röjning för att tillgodose ändamålet med reservatet, i enlighet med fastställd skötselplan, daterad 1998-11-11.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet. (Föreskrifterna gäller även markägaren och innehavare av särskild rätt.)

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. fånga, störa eller skada däggdjur, fåglar, grod- och kräldjur, liksom att skada deras bo och lekplatser eller samla ägg,
2. medföra hund eller katt som inte hålls kopplad,
3. framföra fordon eller rida,

Punkt C1 och C2 utgör inte hinder för utövande av jakt som är tillåten enligt A10 ovan. Föreskriften C3 utgör inte hinder för terrängtransport av fälld älg förutsatt att spårbildning ej sker. Detta förutsätter att fordon med lågt marktryck används och lämpligt körstråk för uttransport väljs.

4. insamla evertebrater, t ex skalbaggar och landmollusker,
5. bryta kvistar eller grenar, skada eller borttaga träd och buskar, inklusive död ved såsom lågor, torrträd och torra grenar,
6. plocka eller gräva upp växter, gäller såväl kärlväxter som mossor, lavar och vedsvampar,
7. göra upp eld,
8. skada eller borttaga naturföremål eller ytbildning eller skada marktäcket,
9. tälta, ställa upp gömsle eller liknande,
10. snitsla spår, anordna orienteringskontroller eller anordna tävlingar,
11. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller liknande anordning.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

12. organiserat utnyttja området (turism, undervisning mm),
13. utföra naturvetenskapliga eller andra undersökningar.

I samband med naturvetenskapliga undersökningar kan länsstyrelsen meddela undantag från föreskrifterna under C.

Föreskrifterna under C ska inte utgöra hinder för naturvårdsförvaltningen eller för den del av länsstyrelsens regionala miljöövervakning som utförs i samråd med naturvårdsförvaltningen.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

Länsstyrelsen beslutar att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 3). Fastställelsen omfattar inte P-platsen och stigen som ligger utanför reservatsgränsen. För dessa tecknas separat avtal. Fastställelsen omfattar inte heller den ekonomiska utredningen bilaga 3.3

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag författningen utkommit från trycket i länets författningssamlingar.

Länsstyrelsen beslutar utse länsstyrelsen att vara naturvårdsförvaltare.

Grund för beslut

Beskrivning av ”storområdet”

Kesebotten är en del av ett större skogslandskap som i naturvårdssammanhang går under benämningen Fjornshöjden. I detta ”storområde” är landskapet mycket kuperat, och karaktäriseras av långsmala sprickdalar i N - S-lig till NO - SV-lig riktning med mellanliggande höjdryggar, vars krön utgör delar av ett äldre peneplan. De enskilda höjdryggarna har en söndersprucken yta med gott om svackor, lodytor och små bergknallar. Sprickdalarna är smala, ofta med myrdråg, sumpskogar eller små bäckar i dalbottnarna. Antalet större våtmarker är begränsat till ett fåtal mossar av ristuv-typ, vars storlek varierar mellan 5 och 10 hektar. Området tillhör geologiskt den Sydvästskandinaviska berggrundsprovinsens västra gnejssegment. Bergarterna utgörs främst av tonaliter och granodioriter av Åmålstyp med stråk av migmatiserade bergarter och gångar av pegmatit och granit. Även röda och grå, vanligen förgnejsade, graniter förekommer. Berggrunden överlagras av ett som regel tunt jordtäckte av sandig-moig morän. Högsta kustlinjen i trakten ligger ca 185 m ö h.

Av de ca 600 ha gammal skog som finns inom storområdet Fjornshöjden är ungefär hälften naturskogsartad. Den karaktäriseras av 10 - 30 % inslag av gamla lövträd, som under sig har en tät och likårig självgallrande granskog. Bristen på riktigt gamla och grova tallar tyder på att skogarna utsatts för en tidigare påverkan av skogsbruk. Brandljud, kolrester i markskiktet, ett tunt lätt uttorkat markskikt och lövrika gamla naturskogsbestånd indikerar ett landskap som präglats av brand. Brandrefugiernas andel av landskapet har troligen varit mycket begränsad. Brandfrekvensen har varierat, men vid Hålevattnet fanns fyra övervallningar efter tidigare bränder på en 175-årig tall.

”Storområdet” bedöms ha en rik barrskogsfågelfauna med god representation av lövträdsgynnade arter. Samtliga i Sverige förekommande arter av hackspettar finns här. Av de arter som upptagits i EU´s fågeldirektivet har tre ugglor liksom våra tre skogshöns noterats.

Beskrivning av naturreservatet

Reservatsområdet ligger mellan 190 och 285 m ö h. Centralt genom området sträcker sig en sprickdal, som upptas av de långsmala sjöarna Mögsjön och Yxnetjärn. Från Yxnetjärn rinner en mindre bäck åt NNV ner till Mossjöälven. Mögsjön avvattnas åt två håll dels söderut via Åkertjärn till Kroksälven, dels västerut genom små våtmarker, sumpskogar och mossar ner till Mossjöälven. Längs med bäcken och våtmarkerna finns gott om lodytor. I öster begränsas området av ett myrstråk och en större mosse ligger inom reservatet.

Merparten av reservatets äldre fastmarksskog är lövbränna i sent successionsstadium med dominans av gran. På mossar och mossepartier efter sjöar och vattendrag dominerar tall med inlag av enstaka björk och gran. Kärr och sumpskogar utgörs mestadels av lövsumpskogar med björk och klibbal och ett varierat inslag av gran. Död ved både av barr- och lövträd förekommer ganska rikligt, men frekvensen av de grövsta torrträden och de övervuxna lågorna är låg. Detta kan tolkas som ett brott i kontinuiteten, som troligtvis orsakats av en mycket kraftig brand eller av skogsbruk. Inom området finns även lämningar efter gamla sätrar.

De största naturvärdena i reservatet är knutna till de lövrika gamla skogsbestånden. Kesebotten hyser den största sammanhängande arealen naturskogsartad skog i storområdet. Här finns en koncentration av "rödlistade" arter, som föredrar fuktiga och skuggiga miljöer, varav många indikerar lång skoglig kontinuitet. Området karaktäriseras av ett artrikt bladlavsamhälle med riklig förekomst av västlig njurlav, lunglav och skrovellav. Här finns också rödlistade arter som grynig gelélav och blylav. Även arter för vilka Sverige har ett ansvar i ett internationellt perspektiv förekommer.

Mossjöälven är lek- och uppväxt- område för en lokal stam av storöring. I de naturskogsartade bestånden väster om Mögsjön har fyra hänsynskrävande arter av vedlevande skalbaggar hittats.

Delar av Kesebotten har varit föremål för mer eller mindre omfattande skogsbruksåtgärder, och ca 80 ha upptas av kalmars, yngre barrbestånd och äldre produktionsskogar. Grovt löv och frötall har lämnats på en del av hyggesmarken. Några bestånd med lövrik 80 - 90-årig skog har fläckvis utsatts för viss gallring och plockhuggning, men har trots detta kvar en hög lövandel och en del av de strukturer som kännetecknar naturliga skogar.

Bakgrund och ärendets beredning

I samband med Naturskyddsföreningens inventering av vitryggig hackspett uppmärksammades att skogsområdet mellan Mossjöälven och Håltebyn innehöll många värdefulla skogsmiljöer. I september 1992 besöktes området väster om Mögsjön av företrädare för projekt vitryggig hackspett, naturvårdsverket, skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen. Bevarandearbetet i skogslandskapet var då på väg in i en ny fas. Naturvårdsbiologisk forskning pekade på att stora förändringar måste till för att behålla ett ur naturvårdssynpunkt funktionellt skogslandskap. Nya stora skogsreservat måste avsättas i södra och mellersta Sverige. Eftersom stora sammanhängande naturskogar i stort sett saknades i denna region måste reservatsarbetet även omfatta biotoprestaurering. I Kesebotten fanns stora sammanhängande områden med sena successionsstadiet av brandpräglade skogar och även i Håltebyn fanns gamla lövbrännor med grov asp, och på hyggerna har mycket asp sparats. Området bedömdes i sin helhet ha stora kvaliteter.

Naturvårdsverket beviljade anslag till en artbaserad metodstudie om naturreservat på landskapsekologisk grund, förhållandet mellan reservatsstorlek och naturvårdsnytta, som genomfördes under 1993. En av slutsatserna från metodstudien var att ca 1000 ha troligen var en minimiareal för långsiktigt bibehållande av ett brandpräglat skogslandskaps funktioner och kvaliteter. Vid en minskning av arealen till 600 - 700 ha utkristalliserades två separata reservatsområden inom studieområdet. Det ena runt Mögsjön i Kesebottens hemman och det andra "Fjornshöjden" inom Håltebyns hemman. Även denna areal gav möjligheter att genomföra naturvårdsinriktade bränningar och därmed satsa på mer än ett strikt artbevarande.

Den 27 april 1993 inlämnades en avverkningsanmälan för ett 2,2 ha stort område på fastigheten Kesebotten 1:45. Den 1 juli 1993 tog länsstyrelsen ett beslut om interimistiskt reservat på 28 ha inom denna fastighet. Förhandlingar om reservatsbildning inleddes med markägarna genom lantmäteriet i Karlstad, numera Svensk Fastighetsvärdering AB och den 1 november 1994 tecknades avtal om intrångsersättning.

Länsstyrelsen inbjöd till ett informationsmöte och exkursioner i området den 14 juni 1994. Inbjudan omfattade förutom de markägare som berördes av reservatsbildningar även kommunen, representanter för jaktvårdsområdena och LRF-ombud. Förhandlingar har successivt inletts med markägarna genom lantmäteriet i Karlstad, numera Svensk Fastighetsvärdering AB.

1995 startades ett projekt med delfinansiering från EU's LIFE-fond. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket driver projektet tillsammans med Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Projektets syfte är att med olika naturvårdsinstrument (biotopskydd, naturvårdsavtal, NOKÅS, information och rådgivning) skapa lämpliga miljöer för vitryggig hackspett och att avsätta nya naturreservat med västlig taiga, ett av EU's prioriterade habitat. Tio storområden har valts ut i riket. Fokuseringen på den vitryggiga hackspetten beror på att den är en akut hotad art, som dessutom är en viktig indikator på värdefulla skogsmiljöer. Ett av de tio områdena är Fjornshöjden, där bl a Kesebotten kommer att säkerställas som naturreservat.

Naturvårdspolitiken inom EU regleras i huvudsak av direktiven om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) och om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Områden som enligt art- och habitatdirektivet innehåller naturtyper eller arter av intresse för gemenskapen ska skyddas. Dessa benämns SCI-områden och ska tillsammans med de områden som medlemsstaterna klassificerat som särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet, SPA-områden, ingå i ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nätverk benämnt Natura 2000. Reservatsområdet Kesebotten kommer att föreslås ingå i Natura 2000 som både SCI- och SPA-område. Området utgörs av västlig taiga (habitat 9010) och av öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (habitat 7140).

1998-04-02 höll länsstyrelsen efter önskemål från sakägarna ett nytt informationsmöte. På mötet diskuterades ett preliminärt förslag till naturreservat. Framförda synpunkter föranledde vissa ändringar i förslaget. 1998-05-07 skickade länsstyrelsen ut förslag till beslut och skötselplan. Med stöd av 11 § naturvårdsförordningen förelades sakägarna att framföra erinran mot förslaget. Erinran har framförts från ägarna till fastigheten Kesebotten 1:24 med hänvisning till för låg ersättningsnivå för deras fastighet. Erinran har också framförts från markägare och jakträttsinnehavare mot förbud att röja pass. Vad som har framförts föranleder inte någon ändring i ställningstagandet från länsstyrelsens sida om bildande av naturreservat.

Avtal om intrångsersättning är under påtecknande för fastigheten Kesebotten 1:45. Ägarna till fastigheten Kesebotten 1:24 har uppgett att de kan godta en reservatsbildning om de kan erbjudas lämplig ersättningsmark. Försök att hitta lämplig fastighet för ändamålet pågår. I övrigt är markåtkomsten säkrad inom reservatet.

Länsstyrelsen har hört Årjängs kommun, Skogsvårdsstyrelsen och Naturvårdsverket enligt 43 § naturvårdslagen och 28 § naturvårdsförordningen. Ärendet har även skickats för synpunkter till den ideella naturvården och till fastighetsägaren på vars mark länsstyrelsen förhandlar om att få anvisa stig till reservatet och anordna P-plats.

Motiv till skydd

I den hårt brukade produktionsskogen har många biotoper minskat kraftigt i omfattning och sammanhängande skogsområden fragmenteras. Viktiga fakto-

rer för växt- och djurlivet som var vanliga i naturskogen håller på att försvinna. De processer som i naturtillståndet förnygrade skogsekosystemen har i det närmaste varit satta ur spel.

Med en reservatsbildning i Kesebotten säkerställs delar av en lövrik gammal bränna. Området är ett av Värmlands få återstående större barrskogsområden som uppkommit naturligt efter brand och där kvarvarande skog endast i begränsad omfattning påverkats av skogsbruk. Området har ett stort botaniskt värde då det hyser ett stort antal hotade kryptogamer och vedsvampar, vars biotopkrav återfinns i naturskogar med stort inslag av gamla grova lövträd och gott om död ved. Området har även ett stort zoologiskt värde genom lövbrännans förutsättningar som livsmiljö för fågelfaunan och för vedlevande evertebrater med dessa biotopkrav. Storområdet har bedömts som riksintressant avseende vedlevande skalbaggar. Värdena understryks ytterligare av mångfalden av hackspettar i området. Vitryggig hackspett, tretåig hackspett, mindre hackspett och gråspett har högt ställda krav på sin miljö, och uppträder i naturskogsliknande skogar med hög trädslagsvariation och stort inslag av gamla lövträd. Denna grupp indikerar kvaliteter som är viktiga även för andra arter på taigan.

För de arter som är knutna till den västliga taigans sena successionsstadier, med krav som inte tillgodoses i den brukade skogen kan ytterligare reduktion av biotopareal vara förödande för deras långsiktiga överlevnad. Skogsbruk i de naturskogsartade bestånden skulle därför vara ett allvarligt hot mot bevarandet av den biologiska mångfalden.

Kesebotten har även en allmän ekologisk betydelse. De ekologiska strukturerna i en gammal lövbränna bevaras, och med återinförandet av branden i de skogsbrukspåverkade delarna av reservatsområdet nyskapas lövbrännor. Dagens naturskogsbestånd blir art- och genbanker och kan fungera som spridningscentra för arter till det omgivande skogslandskapet. I ett längre perspektiv kanske de kan tillåtas brinna igen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 6.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Ingemar Eliasson. Föredragande har varit byrådirektör Eva Rudander. I den slutliga handläggningen har även deltagit chefsjurist Lars - Ove Olsson, antikvarie Michael Jerkemark och naturvårdsdirektör Lars Furuholm.

Ingemar Eliasson

Eva Rudander

Bilagor

1. Översiktskarta, skala 1:50 000
2. Beslutskarta, skala 1: 10 000
3. Skötselplan
 - 3.1. Karta över skötselområden, skala 1:10 000.

- 3.2. Ekonomisk utredning
4. Förteckning över fastigheter och fastighetsägare.
5. Artlistor
6. Registeruppgifter
7. Hur man överklagar

Sändlista

Svea Strömner, rek + mb
Signe Qvist, rek + mb
Margit Juliusson, rek + mb
Albert Thorängen, rek + mb
Rickard Thorängen, rek + mb
Nils H Thorängens dödsbo, rek + mb
Per - Ove Thorängen, rek + mb
Birgit Thorängen, rek + mb
Pher Olsson, rek + mb
Thomas Olsson, rek + mb
Olof Olsson, rek + mb
Sven Olsson, rek + mb
Anita Olsson, rek + mb
Åke Jonasson, rek + mb
Ann Jonasson, rek + mb
Kjesebottens jaktvårdsområde, rek + mb
Norske Skogsindustrier ASA, Börje Wingskog
Naturvårdsverket
Årjängs kommun
Skogsvårdsstyrelsen
Lantmäterimyndigheten (efter laga kraft)
Boverket
Vägverket
SNF, länsförbundet i Värmland
Wermlands Ornitologiska Förening
PLAN
Reservatspärm
Naturvårdsregistret
Värmlands läns författningssamlingar
ER